

Verband der deutschen sozial-kulturellen Gesellschaften in Polen
Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce

ul. Krupnicza 15, 45-013 Opole
tel./fax: 774538507, e-mail: biuro@vdg.pl, www.vdg.pl

Rezolucja Zgromadzenia ZNSSK w Polsce w związku z sytuacją językową Mniejszości Niemieckiej w Polsce

W obliczu zbliżających się jubileuszy 30-lecia istnienia wielu organizacji Mniejszości Niemieckiej, zrzeszonych w Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce, pragniemy zwrócić uwagę na sytuację językową naszej społeczności. Po okresie oficjalnych zakazów używania i nauczania języka niemieckiego wprowadzonych w wielu regionach zamieszkiwanych po wojnie przez Niemców i po tym jak w wielu regionach, szczególnie na Górnym Śląsku nie uznawano w ogóle istnienia społeczności niemieckiej, nastąpił wraz ze zmianami demokratycznymi roku 1989 w Polsce proces, który diametralnie odmienił sytuację tej społeczności. Zmiany roku 1989, demokratyzacja życia społecznego pociągnęły za sobą również uznanie i zarejestrowanie wielu organizacji zrzeszających Niemców w Polsce. W ślad za tym aktem prawnym jedną z pierwszych aktywności tych organizacji było zabieganie o edukację języka niemieckiego. Pokolenie członków mniejszości znające język jeszcze z domu rodzinnego nie tylko zabiegało ale często i samo podejmowało trud nauczania języka niemieckiego zarówno w szkołach jak i na kursach dla dorosłych. Z tamtej perspektywy wprowadzenie do edukacji nauczania języka niemieckiego nazywanego w nomenklaturze edukacyjnej najpierw ojczystym a z biegiem czasu językiem mniejszościowym było ogromnym sukcesem. Braki nauczycieli germanistów były stopniowo uzupełniane poprzez kursy doskonalące, uruchamianie nowych kierunków studiów ale również poprzez nauczycieli z Niemiec. Poziom 3 godzin lekcyjnych języka niemieckiego jako języka mniejszości był w tej sytuacji ze względów organizacyjnych, problemów z dostępem do podręczników i pomocy dydaktycznych oraz kadry nauczającej swego rodzaju maksimum i wydawał się sukcesem. Zaszłości językowe lat 1945-1989/1990 pokazały jednak, iż ten system nauczania oparty jedynie na dodatkowej edukacji nie może być uznany za wystarczający w sytuacji, kiedy skutki dyskryminacji językowej w PRL doprowadziły do ogromnej redukcji przekazu języka w rodzinach. W związku z powyższym Mniejszość Niemiecka od wielu lat zabiega o krytyczną weryfikację dotychczasowego systemu edukacji i dywersyfikację modeli nauczania tego języka. Obecny system oparty w pierwszej kolejności o konieczność składania deklaracji przez rodziców, chcących aby ich dzieci zostały objęte nauczaniem języka mniejszości, pozostaje w sprzeczności z ratyfikowaną przez Polskę w 2009r. Europejską Kartą języków Mniejszościowych i Regionalnych, gdzie zadeklarowano tworzenie szkół z językiem mniejszości narodowych na terenach zamieszkałych przez te mniejszości, a nabór do nich powinien następować bez warunków wstępnych. Tylko taki model gwarantuje długofalowo efektywność wydatkowania środków finansowych przeznaczanych przez państwo na nauczanie dla mniejszości narodowej i daje gwarancję odbudowywania zaszczości językowych Mniejszości Niemieckiej w Polsce. Ostatnie lata i powstanie wysiłkiem osób wywodzących się ze społeczności mniejszościowej kilku szkół stowarzyszeniowych pracujących w modelu nauczania w dwóch językach pokazało nie tylko różnicę jakościową w nauczaniu ale przede wszystkim potrzebę społeczną wyrażoną przez

rodziców zainteresowanych wysyłaniem dzieci do przedszkoli i szkół pracujących w ten sposób.

W tym kontekście wyrażamy nasze ubolewanie i rozczarowanie faktem, iż zarówno prace dotyczące strategii oświaty mniejszości niemieckiej w Polsce jak i prace dotyczące pogłębienia i aktualizacji tejże strategii nie przyniosły oczekiwanych zmian i postępu w tym zakresie. Nie podjęto także w wyniku negatywnych ocen stopnia realizacji EKJRiM prób dostosowania polskiego systemu edukacji dla mniejszości narodowych do zadeklarowanego poziomu. W ostatnich latach ten problem jeszcze się pogłębił, ponieważ nowe interpretacje Ministerstwa Edukacji Narodowej w zakresie możliwości łącznego nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości i jako języka obcego ograniczają dodatkowo dostęp do języka. W ten sposób nie tylko nie rozwiązują problemów edukacyjnych mniejszości na które od lat wskazujemy ale jeszcze dodatkowo uwsteczniają procesy edukacyjne przez lata wypracowane.

Mając powyższe na względzie apelujemy do rządów Polski i Niemiec o zintensyfikowanie wsparcia dotyczącego edukacji językowej Niemców żyjących w Polsce. Zaszłości historyczne powodują bowiem, iż w sposób naturalny każdego dnia rośnie waga i znaczenie edukacji formalnej i nieformalnej skierowanej do dzieci, młodzieży i dorosłych. Te działania wymagają zaś szerokiego wsparcia i pozytywnego nastawienia otwartego na poszukiwanie nowych rozwiązań i nie negującego dotychczasowych doświadczeń w tym zakresie.

Góra Św. Anny, dnia 11 maja 2019 r.